

Серед досить давніх поселень нашого краю — і село Добривода, в якому я живу. Вперше згадується воно в документах 15 століття. Але, безперечно, існувало й раніше. Про це свідчать знахідки древніх епох, виявлені в урочищі Старе Село. Власне кажучи, саме там і знаходилася колись Добривода. А після скасування кріпосного права в 1861 році, коли стали видавати на двір по 12 десятин, почали люди розселятися на свої наділи. Вишло, що основною своєю частиною село пересунулося в прилегле поле та сосновий бір. До речі, коли вже в 50-і роки брукували тут дорогу, раз у раз пташки-галки на саснові пні.

Але повернімося до першовитоків села. Знайдено, наприклад, 20 шліфованих і свердлених сокир із каменю. Доктор історичних наук Ігор Кирилович Свешніков, який не раз бував у мене, розповів про спосіб свердлення отворів у камені: у кістку, обрізану з обох боків, насипали річковий кварцовий пісок, прокручували її, поливаючи місце тертя водою. Саме так діяли наші далекі пращури. Це підтверджувалося і знайденням біля сокир шматочком каменю — він випав з отвору десятки тисяч років тому! Знайдено обрізані й обсмажені кістки, в які в язичницькі часи наливали жир, веталяли гніт і западали його для виконання певних обрядів. З цією ж метою використовували камінь з видовбаною заглибиною — такий теж знайдено. Натрапили із І. К. Свешніковим на зернотерки і невеликий горщик, характерні для трипільської культури (мідний вік, 4-3 тисячоліття до нашої ери).

Взагалі що не знахідка

— свідчення того, що в різні часи тут існувало поселення і його торкалися важливі події. Тут відбувалися бої, тут, захищаючи свій край, гинули наші предки. Наприклад, про татарські набіги нагадують глиняні свистуни. Ними нападники нагаювали страх на населення, адже звук дуже нагадував пошвист стріли, його

сліпі, то ходили з провідником. Отож вірогідно, що в цій могилі — прах бандуриста і його провідника. До речі, неподалік, на південь від клубу (урочище Могилок), є ще одна давня могила, яка не досліджена і, ймовірно, може бути віднесена до праслов'янського або скіфського часів.

Біля села, при дорозі, що

— Сторінки історії —

Добривода

чули здалеку. З різних епох дійшли металеві наконечники стріл та списів. А гуцульський топірець дає підставу робити здогад, що опришки заходили й на Волинь.

Окрема сторінка в історії села — період Національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького. Збереглися перекази, що чимало тутешніх жителів влилося у ряди повстанців, брало участь у Берестецькій битві 1651 року. До речі, й сьогодні в селі є прізвище Козак — воно ж бо з'явилося неспроста. Проте, що місцеве населення тісно контактувало з козаками, свідчать і численні знахідки глиняних козацьких люльок. Коло с. Добриводи, серед луку, привертає увагу курган заввишки 2 метри і шириною до 20 метрів — із древнім кам'яним хрестом. Розповідають, що тут похований бандурист, який напередодні згаданої битви ходив по селах, прославляючи козаків і закликаючи українців до непокоря шляхті, але його вбили поляки. Оскільки бандуристи, як правило, були

веде на Козин, є могила, яка нагадує про героїку Берестечка. Ті ж таки перекази говорять, що відступаючі козаки після переправи через Пляшівку йшли вздовж річки, раз у раз вступаючи в поєдинки з поляками, які їх переслідували. А в яру, що тягнеться в напрямку с. Підвисокого, влаштували засаду. Відбулася жорстока сутичка. Переслідувані покинули поле бою і відступили, забравши своїх убитих. А полеглих козаків тутешні селяни несли в одне місце, зробивши братську могилу. Йшли роки, століття, а вона не губилася з поля зору, не затоптувалася, оберігалася.

У 50-ті роки влада знищила пам'ятник, який тут стояв. У 60-і, коли брукувалася дорога, була вказівка випрямити її. Але тоді довелося б розрівняти могилу. Бульдозерист, зачерпнувши землю й побачивши людські кістки, відмовився це робити. Дорогу довелося прокласти з вигином. На думку І. К. Свешнікова, тут є і більш давні поховання. У 1990 році могилу впорядковано, пам'ятник відновле-

но. Щоправда, цій акції чинився опір, адже вона була з ряду тих, які сприяли нашому національному пробудженню.

Втім, слово «пробудження» для Добриводи не надто підхоже. Тут ніколи не бракувало свідомих українців. Заявляли вони про себе і за часів Польщі, і пізніше. З 30-х років діяли осередки Організації українських націоналістів, «Просвіти». Селяни ставили вистави за творами українських письменників, ревно оберігали традиції та обряди. Помітний вплив на формування їх свідомості мав, зокрема, й священик Юрій Кульчинський — із відомого своїми національними традиціями роду Кульчинських (ім присвятив свою книжку «Рано-вранці вітри заголосять...» Євген Шморгун).

У роки війни чимало добриводців стало на боротьбу з окупантами — спочатку фашистськими, а потім більшовицькими. Біля церкви поховані Степан Моллячок і Ликандер Пилипюк, які загинули в сутичці з німецькими та польськими поліцаями. На кладовищі сплять вічним сном члени УПА Степан Канський, Михайло Пилипюк, Юрій Мокрій, Омелян Демчук, Федір Дудій.

У далеких і не дуже далеких краях склали голову повстанці Микола Причепя, Герасим Клійчук, Андрій Ісєкович, Пилип Кравець, Василь Федорчук, Юрій Дзенько, брати Гнат і Микола Кунзери та інші.

На честь них у центрі села споруджено пам'ятник (всього полеглих — 32 чоловіки).

Розповідь Андрія Даниловича ПАНІЧЕВНОГО записав

В. ЯЩУК.

Прапор Перемоги. — 1995. — 31 травня.